



WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w Kielcach
Oddział Obsługi Klienta

Wysł.
dnia

02. 05. 2018

Ł.dz.

Podpis

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 30.04.2018 r.

PSZ.II.431.16.2018

**Pani Anna Kania
Dyrektor
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
ul. Kościuszki 2a
28 – 100 Busko-Zdrój**

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju w dniach **10-11 kwietnia 2018 r.**

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 186 pkt. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 r., poz. 697 ze zm.).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Anna Krupa – Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 06), upoważnienie nr 201/2018 z dnia 04.04.2018 r.- inspektor kierujący zespołem inspektorów;
2. Pani Katarzyna Arendarska — Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 01), upoważnienie nr 202/2018 z dnia 04.04.2018 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

- 1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.**
- 2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.**
- 3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:**
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,**
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,**
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.**
- 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**
- 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.**
- 6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.**

Okres objęty kontrolą: 01.01.2017 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Busko-Zdrój.

Zadania z zakresu wspierania rodziny na terenie Gminy Busko-Zdrój realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zgodnie z Uchwałą Nr XVI/207/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie wyznaczenia podmiotu właściwego do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny (**zał. nr 2**).

Dyrektorem Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju jest Pani Anna Kania. Dyrektor Ośrodka, posiada stosowne upoważnienia wydane przez Burmistrza

Miasta i Gminy Busko-Zdrój tj. upoważnienie znak: OA.077.284.2017 z dnia 1 grudnia 2017 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania decyzji w tym zakresie (**zał. nr 3**) oraz upoważnienie znak: OA.077.8.2018 z dnia 26 stycznia 2018 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia żywego dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach (**zał. nr 4**).

Ośrodek funkcjonuje w oparciu o Statut przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/509/2017 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju. W statucie wskazano, że Ośrodek jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Gminy Busko-Zdrój, która działa m.in. w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Zgodnie ze statutem Ośrodek realizuje zadania wynikające z powyższych ustaw tj. wspieranie rodziny w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka oraz realizowanie zadań w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Ponadto jednostka funkcjonuje w oparciu o Regulamin Organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Nr 7/2018 Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju z dnia 29 stycznia 2018 r. Zgodnie z § 10 Regulaminu w strukturze organizacyjnej Ośrodka wyodrębniono Dział Pomocy Środowiskowej, a w nim Sekcję usług dla rodziny, asysty rodzinnej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W § 20 Regulaminu wskazano zadania działu i sekcji, w tym zadania asystenta rodziny, o których mowa w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gmina Busko-Zdrój posiada 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018. Program przyjęty został Uchwałą Nr XIV/188/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016-2018.

Program zawiera: podstawy prawne i teoretyczne, charakterystykę gminy w aspekcie problemów mieszkańców, analizę SWOT form wsparcia rodzin na terenie gminy, cele główne i szczegółowe, zadania i sposoby realizacji poszczególnych celów, zakładane efekty, źródła finansowania oraz sposób monitoringu i ewaluacji.

Odbiorcami Programu są rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie gminy, borykające

się z trudnościami w sferze opiekuńczo-wychowawczej.

Jako cel główny Programu wskazano: wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel główny uzupełniono następującymi celami szczegółowymi:

1. Wsparcie ekonomicznej funkcji rodziny.
2. Profilaktyka i interwencja w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniami.
3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
4. Pomoc w integracji rodziny.
5. Promowanie modelu rodziny w środowisku lokalnym.
6. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych.
7. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomaganiem rodzinie.

Przy każdym celu szczegółowo określono zadania i sposoby ich realizacji oraz wskazano oczekiwane rezultaty. Realizacja Programu wspierania rodziny na terenie gminy Busko-Zdrój ma służyć przede wszystkim:

- minimalizowaniu poczucia osamotnienia rodzin w radzeniu sobie z problemami,
- podnoszeniu kompetencji rodzicielskich,
- wsparciu rodziny w jej naturalnym środowisku,
- podnoszeniu poczucia własnej wartości wśród wszystkich członków rodzin,
- poprawie funkcjonowania w społeczeństwie,
- wspieraniu członków rodzin z wywiązywania się z roli rodzica, dziecka,
- skorygowaniu problemów w rodzinie,
- zintegrowaniu działań służb wspierających rodzinę na terenie gminy Busko-Zdrój.

Finansowanie Programu odbywa się w ramach środków budżetu gminy Busko-Zdrój, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Monitorowanie realizacji Programu odbywa się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów realizujących zadania tj.: Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju, placówki oświatowe, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, parafie i związki wyznaniowe.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju do dnia 31 marca każdego roku przedkłada Burmistrzowi Gminy Busko-Zdrój sprawozdanie z realizacji Programu. W trakcie kontroli przeanalizowano „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za rok 2017 oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań”, z którego wynika, że Ośrodek realizuje zaplanowane zadania

i zapewnia rodzinom odpowiednie wsparcie. W podsumowaniu Programu za 2017 r. wskazano kolejne potrzeby związane z jego realizacją tj.: podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych asystentów rodziny, współpracę z instytucjami zapewniającymi pomoc specjalistów, kontynuowanie pracy socjalnej w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, kompleksowe wsparcie rodzin, opracowanie i przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.

Podsumowując stwierdzić należy, że Program zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z gminy Busko-Zdrój.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

MGOPS w Busku-Zdroju zatrudnia 2 osoby na stanowisku asystenta rodziny na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony na pełny etat. Na dzień kontroli jeden z asystentów przebywał na urlopie wychowawczym, na jego miejsce w zastępstwie przesunięto pracownika Ośrodka od dnia 01.04.2018 r.

W trakcie kontroli ustalono, że wszystkie osoby zatrudnione na stanowisku asystenta rodziny posiadają wymagane kwalifikacje zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W teczkach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia potwierdzające wymagania, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy.

Praca asystentów rodziny nie była łączona z wykonywaniem przez nich obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona oraz nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zakresy czynności pracownika podpisane przez asystentów rodziny są zgodne z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto aneksami z dniem 10.01.2017 r. zwiększono zakres czynności asystentów o zadania wynikające z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Asystenci rodziny w kontrolowanym okresie systematycznie podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, co potwierdzają zaświadczenia znajdujące się w aktach osobowych. Tematykę szkoleń szczegółowo przedstawia tabela zamieszczona w załączniku nr 1 cz. II.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

W kontrolowanym okresie pod opieką asystentów na terenie gminy Busko-Zdrój było 33 rodziny, w których łącznie przebywa 36 dzieci. Współpracę zakończono z 10 rodzinami. Na dzień kontroli asystenci mieli odpowiednio po 10 i 12 rodzin pod opieką. **(zał. nr 1 cz. III).**

W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację 10 rodzin objętych asystenturą.

Procedura przydzielania rodzinie asystenta prowadzona jest zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wniosek o objęcie rodziny wsparciem asystenta znajdował się zarówno w części IV wywiadu środowiskowego, którego kserokopia znajdowała się w dokumentacji rodzin, jak i na osobnym druku wraz ze stosownym uzasadnieniem **(zał. nr 5)**. Dokument zawierał zarówno podpis pracownika socjalnego, jak i dyrektora MGOPS. Z analizy dokumentacji wynika, że nie wszystkie wnioski zawierały adnotację dyrektora o jego akceptacji. Każda z rodzin podpisała zgodę na współpracę z asystentem rodziny **(zał. nr 6)**.

Jak wynika z informacji zawartych w **załączniku nr 1 cz. III** i dokumentacji prowadzonej przez asystentów, rodziny zostały objęte wsparciem ze względu na: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (wszystkie rodziny), alkoholizm (3 rodziny), bezrobocie (5 rodzin), niepełnosprawność (6 rodzin), ubóstwo (2 rodziny).

Praca asystenta z każdą rodziną prowadzona jest w oparciu o *Plan pracy z rodziną*, opracowany i realizowany we współpracy z członkami rodzin i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy. Plan składa się z trzech części: I – podstawowe dane dot. rodziny, II - ocena sytuacji życiowej rodziny, w tym: przyczyny trudności występujących w rodzinie, zasoby rodziny, cel główny i cele szczegółowe wraz z przewidywanymi efektami oraz III – harmonogram działań zaplanowanych na okres sześciu miesięcy, w którym wymienione są działania do zrealizowania przez rodzinę i asystenta, np.: rodzina zobowiązana jest do wywiązywania się z funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez: codzienne przygotowywanie posiłków, dbanie o higienę i zdrowie dzieci, aktywne poszukiwanie pracy, utrzymywanie porządku w mieszkaniu itp. Natomiast działania asystentów polegają na rozmowach i motywowaniu rodziny do realizacji zaplanowanych celów **(zał. nr 7)**.

Asystenci dodatkowo dokumentowali swoją pracę w formie: notatek służbowych sporządzanych na okoliczność wizyty u rodziny, a także *Karty czasu pracy asystenta z rodziną*. Karta uzupełniania jest przez asystenta w każdym miesiącu pracy z rodziną i odzwierciedla podejmowane przez niego działania. Dokument zawiera: datę, miejsce, czas pobytu w rodzinie, liczbę godzin, opis podjętych działań oraz podpis członka rodziny potwierdzający wykonanie działań (zał. nr 8).

W ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, asystenci rodziny realizowali następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – działania podejmowane w powyższym obszarze dotyczyły poradnictwa w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, treningu wykonywania prac domowych (sprzątanie, zmywanie, gotowanie, remont itp.) oraz przekazywania informacji dotyczących zasad prawidłowego odżywiania, pomocy w sporządzaniu listy zakupów i asystowania przy ich wykonywaniu, zwracania uwagi na oszczędne gospodarowanie mediami, a także systematyczne płacenie rachunków; z pomocy udzielonej w powyższej formie skorzystały 33 rodziny;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych** – asystenci pomagali w załatwieniu spraw urzędowych, napisaniu wniosków i pism do poszczególnych instytucji oraz motywowali do składania wniosków o mieszkanie socjalne, oferowali pomoc w poszukiwaniu mieszkania do wynajęcia oraz towarzyszyli w pozyskiwaniu usług związanych np. z naprawą lub remontem mieszkania; działaniami objęto 33 rodziny;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych** – w zakresie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych asystenci przede wszystkim proponowali rodzinom pomoc w formie specjalistycznego poradnictwa. Ponadto prowadzili rozmowy wyjaśniające z członkami rodzin, wspierali w poszukiwaniu rozwiązań trudnych sytuacji na zasadach kompromisu (33 rodziny), umawiali wizyty u specjalistów, w razie potrzeby towarzyszyli podczas spotkania (zał. nr 9);
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi** - jak wynika z ustaleń kontrolnych ww. zadanie realizowane było w stosunku do 33 rodzin poprzez: przekazywanie informacji na temat prawidłowych postaw rodzicielskich, sposobów komunikowania się z dziećmi, metod wychowawczych, a także uświadamiania rodzicom ich roli w stosunku do dzieci i pokazywania korzyści z tworzenia pozytywnych

wzorów. Ponadto asystenci rozmawiali z nauczycielami, pedagogami i psychologami w sprawach dotyczących funkcjonowania dzieci w środowisku szkolnym (zał. nr 10);

▪ **wspieranie aktywności społecznej** – zadanie było realizowane poprzez dostarczanie informacji dotyczących sposobów i miejsc spędzania wolnego czasu, informowania o zajęciach kulturalno-oświatowych, rekreacyjnych i sportowych. W kontrolowanym okresie z powyższej formy wsparcia skorzystały 33 rodziny;

▪ **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** - w tym zakresie asystenci informowali dorosłych członków rodzin o możliwościach dokończenia, motywowali do uzupełniania wykształcenia oraz zachęcali do udziału w projektach systemowych (24 rodziny). Ponadto zachęcali i motywowali do aktywnego poszukiwania i utrzymania pracy zarobkowej, pomagali w przygotowaniu CV i innych dokumentów aplikacyjnych (27 rodzin);

▪ **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych** – zadanie było realizowane poprzez motywowanie do udziału w organizowanych przez Ośrodek zajęciach grupy wsparcia w ramach przeciwdziałania przemocy. Ponadto rodziny zachęcane do spotkań z psychologiem i specjalistą od zajęć psychoedukacyjnych;

▪ **udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych** – zadanie realizowane było poprzez: rozpoznawanie potrzeb i wczesne wykrywanie zagrożeń, poszukiwanie i wskazywanie miejsc, w których dzieci mogą uzyskać pomoc oraz wsparcie w ramach zajęć psychoedukacyjnych. Ponadto asystenci zachęcali dzieci (36) do uczestniczenia w zajęciach pozaszkolnych;

▪ **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** - z informacji uzyskanych w trakcie kontroli oraz zawartych w załączniku do kontroli nr 1 cz. III wynika, że asystent rodziny podejmował w/w działania w przypadku tylko jednej rodziny. Sytuacja miała miejsce, gdy kurator stwierdził, że matka jest pod wpływem alkoholu, wówczas podjęto decyzję o przekazaniu dzieci pod opiekę babci;

▪ **prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** - ww. zadanie realizowane jest poprzez trening umiejętności wychowawczych oraz organizacji dnia codziennego, w tym motywowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym dzieci, modelowaniu zachowania rodziców względem dzieci, pokazywania jak spokojnie rozmawiać z dziećmi, jak pomagać dzieciom w odrabianiu lekcji. Zadanie realizowane jest w stosunku do wszystkich rodziców oraz 36 dzieci. Indywidualne konsultacje dla dzieci polegały na: pomocy

w rozwiązywaniu konfliktów między rodzeństwem, rozmowach na temat zachowań ryzykownych, pomocy w odrabianiu zdań domowych i motywowaniu do nauki;

▪ **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1** – zadanie realizowane przez asystentów, na co zostały przedstawione stosowane dokumenty pn. „Okresowa ocena sytuacji rodziny” (zał. nr 11). Dokument zawiera: datę sporządzenia, dane rodziny oraz informację na temat zmian jakie zaszły w rodzinie w odniesieniu do celów zakładanych w planie pracy. Ponadto w *Ocenie* znajduje się podsumowanie działań oraz wnioski do dalszej pracy z rodziną. Każda ocena podpisana została przez asystenta rodziny oraz dyrektora MGOPS. Z analizy dokumentacji wynika, że *Oceny* dokonywane są w terminie określonym w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

▪ **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** – w kontrolowanym okresie tj. od stycznia 2017 r. do 10 kwietnia 2018 r. asystenci rodziny zakończyli współpracę z 10 rodzinami, w tym:

- z powodu osiągnięcia celów – 5 rodzin,
- z powodu zmiany miejsca zamieszkania – 3 rodziny,
- ze względu na brak współpracy i rezygnację rodziny ze współpracy z asystentem – 2 rodziny.

W przypadku rodzin, z którymi zrealizowano cele założone w planach pracy z rodziną, asystenci składają do dyrektora MGOPS *Wniosek o zakończenie współpracy asystenta z rodziną* wraz z uzasadnieniem (zał. nr 12). Wniosek ten jest akceptowany przez dyrektora poprzez pisemną adnotację. Taki sam *Wniosek* asystent rodziny składa do dyrektora MGOPS w przypadku rodzin, które z różnych przyczyn zmieniły miejsce zamieszkania i przebywają na terenie innej gminy. Ponadto Ośrodek występuje z pismem do OPS na terenie, którego przebywa rodzina z informacją, że dana rodzina objęta była wsparciem asystenta i należy nadal monitorować jej środowisko (zał. nr 13). Natomiast w stosunku do rodzin, które same złożyły wniosek o rezygnację ze współpracy z asystentem rodziny (zał. nr 14), asystent dokonuje *Okresowej oceny sytuacji rodziny* oraz składa *Wniosek o zakończeniu współpracy asystenta z rodziną*, który jest akceptowany przez dyrektora MGOPS (zał. nr 15). Ponadto Ośrodek informuje Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju o zakończeniu współpracy asystenta z rodziną (zał. nr 16).

Po zakończeniu współpracy monitorowanie funkcjonowania rodzin odbywa się okresowo co 6 miesięcy przez 2 lata, niemniej jednak w przypadku niektórych rodzin nadzór asystenta odbywa się częściej, w zależności od sytuacji rodziny. Zadanie to realizowane jest

przez asystentów poprzez wizyty w środowisku i rozmowy telefoniczne, które odnotowywane są w *Karcie monitoringu rodziny* (zał. nr 17);

▪ **sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** - w okresie objętym kontrolą asystenci rodziny nie sporządzali żadnych opinii na wniosek sądu, na terenie gminy Busko-Zdrój nie ma rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez sąd;

▪ **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** - współpraca z podmiotami, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt. 18 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej odbywa się poprzez: konsultacje, rozmowy, wizyty, wymianę informacji, pomoc rodzinom w umawianiu wizyt u specjalistów. Jednostki, z którymi asystenci współpracują najczęściej to: przedszkola, szkoły (pedagog, nauczyciele), pracownicy socjalni, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju, PUP w Busku-Zdroju, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki służby zdrowia, Sąd oraz kuratorzy;

▪ **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** - w kontrolowanym okresie asystenci uczestniczyli w 4 posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy, w tym: 2 spotkania w PCPR w Busku – Zdroju i 2 spotkania w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Winiarach;

▪ **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – jak wynika z informacji uzyskanych w trakcie kontroli w 5 rodzinach objętych pomocą ze strony asystenta rodziny odnotowano zjawiska o charakterze przemocowym i związku z tym została wszczęta procedura NK; tylko w jednym przypadku asystent współpracował z zespołem interdyscyplinarnym.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

Zgodnie z informacją zawartą w **załączniku nr 1 część IV**, w kontrolowanym okresie powyższe zadanie nie było realizowane ze względu na brak rodzin wspierających na terenie gminy Busko–Zdrój. Ponadto w rodzinach objętych wsparciem asystenta nie zachodziła konieczność dodatkowego wsparcia przez rodziny wspierające.

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci:

W strukturze organizacyjnej Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

w Busku-Zdroju, zgodnie z § 23 Regulaminu, do Działu Aktywizacji i Integracji Dzieci i Młodzieży oraz Seniorów należy Świetlica Środowiskowa. Świetlica działa na podstawie Uchwały Nr XXIX/394/98 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 27 marca 1998 r.

Zakres zadań świetlicy wymienionych w Regulaminie Organizacyjnym MGOPS oraz Regulaminie Świetlicy m.in. sprawowanie opieki nad wychowankami i stwarzanie warunków do harmonijnego rozwoju, pomoc w nauce i odrabianiu lekcji, rozwijanie uzdolnień i zainteresowań wychowanków, opracowywanie i realizacja planów pracy świetlicy, prowadzenie obowiązującej dokumentacji, organizacja czasu wolnego, organizacja zabaw i zajęć sportowych, praca z rodziną dziecka poprzez prowadzenie zajęć terapeutycznych oraz indywidualnych programów korekcyjnych i inne wskazuje, że działania świetlicy odpowiadają placówce wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, o której mowa w art. 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Placówka dysponuje 25 miejscami. Zgodnie z Regulaminem Świetlicy Środowiskowej placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym zamieszkałych na terenie gminy i miasta Busko-Zdrój. Świetlica czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 10-18. Pobyt dzieci w placówce jest dobrowolny i nieodpłatny. Świetlicą Środowiskową kieruje kierownik, ponadto zatrudniony jest w niej instruktor ds. kulturalno-oświatowych. Z pisemnych informacji przygotowanych przez Dyrektora Ośrodka (**zał. nr 1. cz. VIII**) wynika, że osoby zatrudnione w placówce spełniają kwalifikacje, o których mowa w art. 25 i 26 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Bezpośredni nadzór nad Świetlicą Środowiskową sprawuje Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

Aktualnie świetlica funkcjonuje w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym. Ponadto w 3-letnim Programie Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016-2018 w analizie SWOT jako słabe strony wskazano m.in. brak placówek wsparcia dziennego oraz brak zaplecza technicznego i wyposażenia do realizacji form wsparcia. W trakcie kontroli zasugerowano Dyrektorowi rozważenie możliwości dokonania zmian w Regulaminie organizacyjnym MGOPS w Busku-Zdroju, jak również w Regulaminie Świetlicy Środowiskowej w zakresie podstawy prawnej jej funkcjonowania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniem MPiPS w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego.

Dodatkowo w 2017 r. na terenie gminy Busko-Zdrój funkcjonowały 3 placówki wsparcia dziennego w formie podwórkowej, prowadzone przez Związek Harcerstwa Polskiego na podstawie zezwolenia wydanego przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W okresie objętym kontrolą gmina Busko-Zdrój współfinansowała pobyt 6 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 3 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dwie rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej zostały objęte wsparciem asystenta rodziny. Przyczynami nie objęcia pozostałych rodzin wsparciem asystenta są najczęściej: śmierć rodziców biologicznych, nieznaną adres pobytu ojca lub matki, pobyt zagranicą, ojciec nieznaną.

Wysokość środków finansowych za pobyt w/w dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część V.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji zamieszkanego na terenie gminy dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Aktualnie na terenie gminy Busko-Zdrój funkcjonują 3 rodziny zagrożone kryzysem w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywa łącznie 11 dzieci. Problemy, które najczęściej występują w rodzinach zagrożonych to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, nadużywanie alkoholu, bezrobocie, ubóstwo.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora, rodziny te współpracują z pracownikiem socjalnym i są objęte wsparciem Ośrodka. Jedna z rodzin w latach 2013-2016 objęta była wsparciem asystenta rodziny, jednak zrezygnowała. W związku z niezrealizowaniem harmonogramu działań i brakiem współpracy z asystentem rodziny, Ośrodek skierował pismo do sądu o wgląd w sytuację rodziny. W jednej z rodzin prowadzona była procedura Niebieskiej Karty.

W przypadku wszystkich rodzin pracownik socjalny oferował wsparcie asystenta rodziny, co zostało odnotowane w wywiadach środowiskowych, dodatkowo wspierał rozmową i motywował do udziału w terapii lub grupach wsparcia. Żadna z rodzin nie wyraziła zgody na współpracę z asystentem rodziny.

Monitoring pracownika socjalnego prowadzony w tych rodzin polega na wizytach

w środowisku, kontaktach telefonicznych z rodzinami, współpracy z kuratorem.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Zgodnie z informacją zawartą w załączniku nr 1 część VII zadanie nie jest realizowane ze względu na brak wniosków osób uprawnionych.

Ocena realizacji zadań objętych zakresem kontroli:

Opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny: gmina Busko-Zdrój posiada 3–letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, który zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z terenu gminy wymagających wsparcia.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji. Zadanie realizowane prawidłowo: wszystkie 3 osoby (w tym jedna na zastępstwo) zatrudnione na stanowisku asystenta rodziny posiadają wymagane kwalifikacje zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych przez:

a) **zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:** Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju zapewnia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pomoc asystentów rodziny. W kontrolowanym okresie wsparciem objęto 33 rodziny, w których przebywało łącznie 36 dzieci. Z 10 rodzinami zakończono współpracę, z czego z 5 rodzinami ze względu na osiągnięcie założonych celów. Prowadzona przez asystentów dokumentacja odzwierciedla działania podejmowane wobec rodzin, odpowiadające ich potrzebom.

Zadanie realizowane prawidłowo.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających: na terenie gminy Busko-Zdrój nie funkcjonują rodziny wspierające, w kontrolowanym okresie nie zachodziła konieczność dodatkowego wsparcia rodzin objętych asystenturą.

Zadanie nie jest realizowane ze względu na brak rodzin wspierających na terenie gminy.

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci: w strukturze organizacyjnej Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju funkcjonuje Świetlica Środowiskowa na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Regulamin określający rodzaj zajęć prowadzonych w świetlicy, kwalifikacje kadry oraz sposób funkcjonowania placówki odpowiadają placówce wsparcia dziennego prowadzonej w formie opiekuńczej, o której mowa w art. 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowo w 2017 r. na terenie gminy Busko-Zdrój funkcjonowały 3 placówki wsparcia dziennego w formie podwórkowej, prowadzone przez Związek Harcerstwa Polskiego na podstawie zezwolenia wydanego przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

Zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniami w zakresie podstawy prawnej Świetlicy Środowiskowej funkcjonującej w strukturach Ośrodka.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym: Gmina ponosi koszty pobytu 6 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 3 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Prowadzenie monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy: na terenie gminy Busko-Zdrój funkcjonują 3 rodziny zagrożone kryzysem w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych objęte monitoringiem pracownika socjalnego, ponadto wszystkim rodzinom proponowano wsparcie asystenta rodziny.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Koordynowania działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r.

o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”: Gmina Busko-Zdrój nie realizowała zadań wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ponieważ nie zgłosiły się osoby uprawnione.

Zadanie nie jest realizowane ze względu na brak wniosków osób uprawnionych.

Powyższych ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z Dyrektorem MGOPS, Kierownikiem Działu Pomocy Środowiskowej, asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego MGOPS, dokumentacji dotyczącej kwalifikacji asystentów rodziny, dokumentacji asystentów oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia:

1. Rozważyć możliwość zmiany podstawy prawnej funkcjonowania Świetlicy Środowiskowej będącej w strukturze MGOPS w Busku-Zdroju, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) oraz rozporządzeniem MPiPS z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego (Dz. U. 2015, poz. 1630).

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania

stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e i 197 f ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

.....Anna Krupa - Pawłowska
.....Katarzyna Arsenowicz

(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
.....Mariusz Piasek
ZASTĘPCA DYREKTORA
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA
(zarządzający kontrolę)

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane przez Dyrektora Ośrodka na potrzeby kontroli.
2. Uchwała nr XVI/207/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dn. 29.03.2012 r. w sprawie wyznaczenia podmiotu właściwego do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny.
3. Upoważnienie Dyrektora Ośrodka znak: OA.077.284.2017 z dnia 1 grudnia 2017 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania decyzji w tym zakresie.
4. Upoważnienie Dyrektora Ośrodka znak: OA.077.8.2018 z dnia 26 stycznia 2018 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia żywego dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach.
5. Wniosek o przydzielenie asystenta rodziny.
6. Zgoda na podjęcie współpracy rodziny z asystentem.
7. Plan pracy z rodziną.
8. Karta czasu pracy asystenta z rodziną.
9. Notatka służbowa dot. wizyty w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.
10. Notatka służbowa dot. kontaktu ze szkołą.
11. Okresowa ocena sytuacji rodziny.
12. Wniosek o zakończenie współpracy asystenta z rodziną.
13. Pismo do MGOPS w Pińczowie dot. rodziny zmieniającej miejsce zamieszkania.
14. Pisemna rezygnacja rodziny ze współpracy z asystentem.
15. Wniosek o zakończenie współpracy asystenta z rodziną w sytuacji rezygnacji rodziny.
16. Pismo do Sadu Rejonowego w Busku-Zdroju dot. sytuacji rodziny w związku z rezygnacją ze współpracy z asystentem rodziny.
17. Karta monitoringu rodziny.

